

BESLUTSFÖRSLAG

Datum 2016-10-26

Dnr 1503169

1 (5)

Regionstyrelsen

Uppdatering av Region Skånes miljöprogram

Ordförandens förslag

Regionstyrelsen föreslår regionfullmäktige följande

1. Regionfullmäktige antar Miljöprogram för Region Skåne 2017-2020.

Sammanfattning

Miljöprogram för Region Skåne 2017-2020 tar sikte på ett fortsatt effektivt och kraftfullt miljöarbete, minskad användning av miljö- och hälsofarliga ämnen, hållbar resursanvändning och en fossilbränslefri och klimatanpassad verksamhet. Miljöprogrammet ska bidra till att nå Region Skånes vision Livskvalitet i världsklass.

I ärendet finns följande dokument

1. Beslutsförslag 2016-10-26
2. Miljöprogram för Region Skåne 2017-2020

Beskrivning av ärendet och skälen för förslaget

Region Skåne har en strategisk roll i arbetet för en bättre miljö i hela Skåne. Region Skåne har genom sina omfattande verksamheter och många medarbetare stora möjlighet att påverka miljöarbetet – både inom organisationen, genom krav på finansierade och upphandlade aktörer, samt genom det regionala utvecklingsarbetet.

Långsiktiga mål har gett tydliga resultat

Miljöprogram för Region Skåne 2010-2020 beslutades av regionfullmäktige 2009-11-23. Region Skåne har uppmärksamats både regionalt, nationellt och internationellt för de offensiva målen i miljöprogrammet och de positiva resultat som hittills uppnåtts. Resultatet av målen i miljöprogrammet redovisas årligen i Region Skånes årsredovisning.

Exempel på framsteg är:

- att andelen fossilfritt i Region Skånes energianvändning, transporter och kollektivtrafik har ökat från 30 procent 2009 när miljöprogrammet antogs, till 77 procent 2015
- Avsiktsförklaringar har tecknats med samtliga fjärrvärmebolag i Skåne om att köpa 100 procent fossilbränslefri energi senast 2020
- I samband med upphandlingar har krav utifrån miljö och hälsa systematiskt införts och tydligt utvecklats
- Region Skåne har byggt Sveriges hittills största passivhus, RPC i Trelleborg
- Användningen av lokalt producerad biogas har ökat i Skånetrafiken
- Ett stort EU-life-projekt om klimatsmart sjukvård har drivits i Region Skånes verksamheter
- Andelen ekologiska livsmedel har ökat från 16 procent 2009 till 40 procent 2015, samtidigt som ett ändrat upphandlingsförfarande har underlättat för mindre aktörer i närområdet att lämna anbud
- Region Skånes förvaltningar har infört miljöledningssystem som blivit certifierade enligt ISO 14001
- En innovationsupphandling av miljövänliga förkläden till sjukvården har genomförts
- Region Skåne har gett ut gröna obligationer

Detta har varit satsningar där miljöprogrammet bidragit till utvecklingen och där det i de flesta fall visats en tydlig koppling mellan miljönytta, verksamhetsutveckling, ekonomiska besparingar och utvecklande av lokalt näringsliv.

En reviderad version – för att underlätta måluppfyllelse

Detta är en revidering av Miljöprogrammet för 2010-2020 och ersätter detta för perioden 2017-2020. De fyra övergripande miljömålen är desamma, men några av delmålen har förtydligats och utvecklats för att på ett bättre sätt motsvara Region Skånes verksamhet och miljöpåverkan, samt bli lättare att följa upp resultatet av. Även Region Skånes miljöpolicy har reviderats utifrån flera förvaltningars önskemål samt för att bättre leva upp till de uppdaterade kraven i miljöcertifieringen ISO 14001. Förändringarna i miljöprogrammet har gjorts i dialog med Region Skånes förvaltningar, och efter synpunkter i en remissrunda till samtliga nämnder har respektive delmål ytterligare preciserats och konkretiserats. Det har gjorts förändringar i till exempel området livsmedel, energianvändning och stark miljöprofil. Nytt i denna version är även en ökad tydlighet om att miljömålen omfattar samtliga verksamheter som Region Skåne finansierar, oavsett om de drivs i offentlig eller privat regi.

Revideringen ska underlätta styrning och uppföljning i syfte att bidra till måluppfyllelse 2020 och ekonomisk hushållning. Förutom fortsatt arbete inom de områden som hittills visat en positiv utveckling behöver åtgärder intensifieras för att få en mer effektiv och hållbar materialanvändning, att fortsätta minska mängden hälso- och miljöfarliga kemikalier, att minska

andelen utskrivna antibiotikarecept per tusen invånare och att minska de stora mängder mat och läkemedel som slängs från våra sjukhus. Region Skåne behöver också arbeta för att liksom andra landsting få ambulanser som drivs med förnybara bränslen och minska fossila utsläpp från tjänsteresorna.

Miljöprogrammets målgrupp

Miljöprogrammet omfattar och vänder sig till samtliga egna förvaltningar, majoritetsägda bolag och de verksamheter som helt eller delvis finansieras av Region Skåne. Respektive verksamhet som omfattas av miljöprogrammet ska utifrån sin egen miljöpåverkan bryta ner miljömålen och arbeta med dessa som en naturlig del i sin ordinarie verksamhetsstyrning. Det ska för varje del av organisationen vara tydligt hur just den verksamheten omfattas av miljöprogrammets mål och vad och hur respektive medarbetare förväntas göra för att uppnå dessa. En övergripande sammanställning och uppföljning av miljöprogrammets mål görs årligen i Region Skånes årsredovisning.

Miljöprogrammet påverkar och påverkas av omvärlden

I SKL:s årliga jämförelse mellan svenska landstings miljöresultat syns att Region Skåne kommit relativt långt inom vissa områden (såsom livsmedel), ligger i mitten på några (andel förnybara drivmedel i kollektivtrafik) och inom några områden hittas i bottenskiktet (antibiotikaförskrivning, materialåtervinning och fastigheters energianvändning).

Region Skåne har som en stor offentlig aktör, en stor arbetsgivare och med ett regionalt utvecklingsuppdrag både ansvar och möjlighet att påverka och bidra till en bättre miljö för dagens och kommande generationer.

Ett offensivt miljöarbete bidrar till att nå internationella och regionala utvecklingsmål och folkhälsomål samt bidrar till en effektiv resursanvändning med lägre kostnader. Region Skånes miljöpåverkan är tillsammans med miljöbalkens hänsynsregler, relevanta lagar och föreskrifter, de nationella och regionala miljömålen samt den regionala utvecklingsstrategin utgångspunkten för miljömålen i detta miljöprogram.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Miljöprogrammet är ett målprogram, som årligen i det övergripande budgetarbetet samt i verksamheters handlingsplaner omsätts till åtgärder med därtill avsedd budget.

För att nå miljömålen krävs vissa investeringar men stora besparingar kan göras, både på kort och lång sikt.

Arbetet utifrån Region Skånes miljöprogram ska ses i en större ekonomisk helhet, där en god miljö alltid är ekonomiskt mer fördelaktig inte bara för naturen och dess djur- och växtliv, utan även för oss människor och vår hälsa. Samhälls- respektive sjukvårdskostnader för försämrad hälsa på grund

av till exempel bristande klimatanpassning, höjd antibiotikaresistens eller användande av cancerogena och reproduktionsstörande ämnen är svåra att beräkna, men i rapporter från bland annat WHO och Nordiska ministerrådet visas mycket stora ekonomiska kostnader och den direkta kostnaden för sjukvård och förlorad arbetsinkomst för enbart reproduktionsstörande ämnen i EU beräknas till 4,5 miljarder årligen.

Det finns ingen samlad bedömning på vilka kostnader respektive besparingar som genomförda åtgärder utifrån miljöprogrammet hittills har haft. Några exempel visar att en del insatser varit kostnadsneutrala, flera har inneburit besparingar, såsom energieffektiviseringar och mer hållbara tjänsteresor. Några insatser har inneburit ökade kostnader, till exempel innovationsupphandlingen för nya förkläden, men där vinster kunnat göras för både miljö, lokalt näringsliv och Region Skånes varumärke.

Miljömål 1, en fossilbränslefri, klimatneutral och klimatanpassad verksamhet till 2020. Beräkningar i rapporten Underlag till grön resplan för tjänsteresor och arbetspendling inom Region Skåne (2015) visar att Region Skåne kan spara ca 29 Mkr/år på att välja mer hållbara färd sätt för våra tjänsteresor. Att göra den egna fordonsflottan fossilbränslefri beräknas vara kostnadsneutralt, då kostnaden för fordonen ökar, men kostnaden för bränslet minskar. Vid en av Skånetrafiken nyligen genomförd upphandling av busstrafik med kravet om fossilfria drivmedel, minskade kostnaderna med 20 procent jämfört med den tidigare avtalsperioden då bussarna kört på fossilt diesel. Beräkningar för att energieffektivisera Region Skånes fastigheter visar att investeringsåtgärder motsvarande 110 Mkr ger årliga besparingar på 18 Mkr. Genomsnittlig återbetalningstid för dessa investeringar är 5 år. Merkostnaden för att få fossilbränslefri fjärrvärme beräknas till 0,8 Mkr/år.

Miljömål 2, en hälsosam miljö. Genom en mer effektiv och hållbar materialanvändning finns stora vinster att göra för både ekonomi, folkhälsa och miljö. När det gäller livsmedel kan en merkostnad uppstå i livsmedelsbudgeten för att öka andelen ekologiskt och närproducerat men besparingarna i samma budget som kan göras genom att minska det stora matsvinnet från Region Skånes verksamheter är flera gånger större. Att välja miljömässigt bättre läkemedel kan innebära en merkostnad i inköspriset, men de hälsomässiga kostnadsvinsterna med att fasa ut cancerogena och hormonstörande ämnen är större. Stora besparingar kan också göras om Region Skånes verksamheter minskar sitt läkemedelsavfall på i nuläget cirka 10 ton läkemedel varje år.

För miljömål 3, hållbar resursanvändning, medför uppfyllt mål att direkta kostnader för avfallshanteringen minskar. Genom att förbättra inkösrutiner för att få en mer hållbar resursanvändning och minska onödigt svinn, kan kostnader för materialanvändningen minska.

För Miljömål 4, stark miljöprofil, medför en sammanslagning av förvaltningarnas miljöledningssystem till ett gemensamt en direkt besparing av certifieringskostnaden på ca 25 procent årligen, därtill kommer flera verksamhetspositiva effekter. Att genomföra sammanslagningen i anslutning till den nya versionen av ISO 14001, som ska vara införd senast 2018, innebär en besparing av tid och resurser, jämfört med att göra uppdateringar och sammanslagning i två separata steg. Uppfyllandet av målet ger i övrigt inga direkta ekonomiska kostnader eller besparingar, men förhoppningsvis ett stärkt varumärke och bidrag till förverkligandet av Region Skånes värderingar välkomnande, drivande, omtanke och respekt.

Juridisk bedömning

Regionjurist har framfört att det är problematiskt att i upphandlingar ställa krav på att en produkt ska vara närproducerad, det skulle i dagsläget kunna strida mot gällande lagar och principer.

Miljökonsekvenser

Arbetet utifrån Miljöprogram för Region Skåne 2016-2020 ska minska Region Skånes negativa miljöpåverkan, och öka den positiva miljöpåverkan. Region Skånes utsläpp av växthusgaser kommer att minimeras, användningen av hälso- och miljöfarliga ämnen minska, resursanvändning och avfallsmängder minska och Region Skånes miljöpolicy och miljömål få ökad spridning även till organisationer som är knutna till Region Skånes via till exempel finansiering, bidragsgivning eller avtal. En minskad negativ påverkan på miljön innebär också en minskad negativ påverkan på oss människor och vår hälsa.

Samverkan med berörda fackliga organisationer

Samverkan/MBL-förhandling har slutförts på regional nivå.

Uppföljning

Uppföljning av Region Skånes miljöprogram och resultatet av målen sker årligen i samband med Region Skånes årsredovisning.

Henrik Fritzon
Ordförande

Alf Jönsson
Regiondirektör